

بسمه تعالی

باروری زنان همسر دار و عوامل اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی

(شهرستان مسجد سلیمان)

مولفان :

فرامرزی رضایی - افسانه سلطانی علاسوندی

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۴

سرشناسه: رضایی، فرامرز، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور: باروری زنان همسر دار و عوامل اقتصادی - اجتماعی
و فرهنگی شهرستان مسجد سلیمان
مشخصات نشر: مشهد: ارسطو، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص.؛ جدول، نمودار .
شابک: ۹-۲۵-۷۹۴۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپای مختصر
یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir>
قابل دسترسی است.
شناسه افزوده: سلطانی عباسوندی، افسانه، ۱۳۵۰
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۵۲۳۱۸

نام کتاب: تاثیر باروری زنان همسر دار و عوامل اقتصادی - اجتماعی و
فرهنگی شهرستان مسجد سلیمان
مولفان: فرامرز رضایی - افسانه سلطانی عباسوندی
ویراستار علمی: دکتر مهدی ادیبی سده
ناشر: ارسطو (چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰
نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۴
چاپ: مهتاب
قیمت: ۸۰۰۰ تومان
شابک: ۹-۲۵-۷۹۴۰-۶۰۰-۹۷۸
تلفن های مرکز پخش: ۵۰۹۶۱۴۵ - ۳۵۰۹۶۱۴۶ - ۰۵۱
www.chaponashr.ir

تقدیم به

تقدیم به مادر مهربانم که با دست‌های
خسته و چشم‌های منتظر و پر عاطفه اش، آنکه
راستی قامت‌م در شکستگی قامتش تجلی یافت
همچنین همسر عزیز و فرزندانم که امیدهای
آینده ام هستند. و به همه آنان که مرا علم
آموختند .

سپاسگزاری :

از اساتید ارجمند آقایان دکتر مهدی ادیبی
سده، دکتر حسین صرامی، دکتر علی حسین
حسین زاده که با رهنمود های ارزنده خویش و
با سعه صدر در تمام مراحل تدوین و گردآوری
این اثر بهترین راهنمایم بودند ، کمال تشکر و
امتنان را دارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار
۱۲	مقدمه
فصل اول : کلیات تحقیق	
۱۶	۱-۱ بیان مسئله
۱۸	۱-۲ علت انتخاب موضوع
۱۸	۱-۳ اهمیت و ضرورت موضوع
۲۱	۱-۳-۱ اهمیت نظری موضوع
۲۱	۱-۳-۲ اهمیت کاربردی موضوع
۲۲	۱-۳-۳ اهمیت مکان مورد تحقیق
۲۳	۱-۴ اهداف تحقیق
۲۳	۱-۴-۱ اهداف کلی
۲۳	۱-۴-۲ اهداف جزئی
۲۴	۱-۵ فرضیات تحقیق
۲۴	۱-۶ مدل تحقیق
۲۵	۱-۷ متغیر های پژوهش
۲۵	۱-۷-۱ متغیر های مستقل
۲۹	۱-۷-۲ متغیر های وابسته
۳۰	۱-۸ پیشینه موضوع

۳۰ ۱-۸-۱ تحقیقات خارجی
۳۵ ۲-۸-۱ تحقیقات داخلی
۳۹ ۹-۱ نقد مطالعات پیشین

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۴۴ ۱-۲ سابقه بررسی موضوعات جمعیتی
۴۵ ۲-۲ سیر رشد جمعیت در ایران
۴۷ ۳-۲ سیمای جمعیت ایران به روایت آمار
۵۰ ۴-۲ آشنایی با شهرستان مسجدسلیمان
۵۲ ۵-۲ باروری در ایران
۵۴ ۶-۲ ارتباط باروری و توسعه
۵۷ ۷-۲ آینده نگری روند باروری
۵۷ ۸-۲ دسته بندی کینگزلی دیویس بر باروری
۵۸ ۹-۲ دسته بندی دیگر عوامل موثر بر باروری
۵۸ ۱-۹-۲ عوامل اجتماعی
۶۶ ۲-۹-۲ عوامل فرهنگی
۷۰ ۳-۹-۲ عوامل اقتصادی
۷۴ ۴-۹-۲ عوامل جمعیتی
۷۸ ۱۰-۲ تنظیم خانواده
۷۸ ۱-۱۰-۲ تاریخچه تنظیم خانواده در جهان
۷۸ ۲-۱۰-۲ تاریخچه تنظیم خانواده در ایران
۷۹ ۳-۱۰-۲ روند و چگونگی تغییرات سیاستهای کنترل جمعیت در ایران
۸۲ ۴-۱۰-۲ اهداف برنامه های تنظیم خانواده در ایران
۸۴ ۵-۱۰-۲ سیاستهای تنظیم خانواده در ایران
۸۶ ۶-۱۰-۲ محدودیتها و تنگناها بر سر اجرای تنظیم خانواده

۷-۱۰-۲ تنظیم خانواده و اثرات آن بر عملکرد فرزند آوری ۸۷

فصل سوم : چارچوب نظری تحقیق

- ۱-۳ نظریه‌ها و الگوهای کلاسیک در رابطه با جمعیت ۹۰
- ۱-۱-۳ طرفداران افزایش جمعیت ۹۱
- ۱-۳-۲ مخالفان افزایش جمعیت ۹۱
- ۱-۳-۳ طرفداران ثبات جمعیت ۹۳
- ۱-۳-۴ طرفداران جمعیت متناسب ۹۳
- ۲-۳ نظریه اقتصادی تبیین باروری ۹۴
- ۳-۳ نظریه دیویس و بلیک ۹۴
- ۴-۳ نظریه‌های اجتماعی - فرهنگی باروری ۹۶
- ۵-۳ دیدگاه فرهنگی فرزند آوری ۹۷
- ۶-۳ نظریه دمونت از دیدگاه فرهنگی ۹۷
- ۷-۳ دیدگاه فرهنگی فاوست ۹۸
- ۸-۳ تئوری تغییر و پاسخ ۹۸
- ۹-۳ نظریه جریان ثروت بین نسلی ۹۹
- ۱۰-۳ نظریه لوئیز و مارتین هافمن و دیدگاه فرهنگ باروری ۱۰۲
- ۱۱-۳ دیدگاه فرهنگی فمینیست‌های صلح طلب در مورد فرزند آوری زنان ۱۰۲
- ۱۲-۳ نظریه اقتصادی باروری ۱۰۳
- ۱۳-۳ نظریه اقتصادی خرد باروری ۱۰۴
- ۱۴-۳ نظریه اجتماعی باروری ۱۰۵
- ۱۵-۳ نظریه انسلی کول ۱۰۶
- ۱۶-۳ مدل فرید من ۱۰۷

فصل چهارم: روش شناسی تحقیق و یافته‌ها

- ۱-۴ روش شناسی تحقیق ۱۱۰
- ۲-۴ جامعه آماری ۱۱۱
- ۳-۴ واحد نمونه ای ۱۱۱
- ۴-۴ محدوده مکانی ۱۱۱
- ۵-۴ محدوده زمانی ۱۱۲
- ۶-۴ حجم نمونه ۱۱۲
- ۷-۴ روش نمونه گیری ۱۱۲
- ۸-۴ روش و ابزار جمع آوری اطلاعات ۱۱۳
- ۹-۴ ابزار اندازه گیری ۱۱۳
- ۱۰-۴ روایی (اعتبار) و پایایی (قابلیت اعتماد) ۱۱۴
- ۱۱-۴ نتایج توصیفی یافته‌ها ۱۱۵
- ۱۲-۴ تجزیه و تحلیل استنباطی یافته‌ها ۱۳۰

فصل پنجم: نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها و محدودیتهای تحقیق

- ۵-۱ نتیجه گیری ۱۳۹
- ۵-۲ پیشنهادها و راهکارها ۱۴۱
- ۵-۳ موانع و مشکلات (محدودیتهای تحقیق) ۱۴۳
- منابع و ماخذ ۱۴۶
- فهرست منابع فارسی ۱۴۷
- فهرست منابع غیر فارسی ۱۵۴

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۳۹	جدول (۱-۱) فهرست پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی پیرامون باروری زنان
۴۶	جدول (۱-۲) جمعیت ایران در حد فاصل سالهای ۱۲۶۰ تا ۱۳۸۵ شمسی
۴۹	جدول (۲-۲) جمعیت استانهای ایران در سرشماری سال ۱۳۸۵
۵۲	جدول (۳-۲) میزان باروری در ایران طی سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۷۵
۵۳	جدول (۴-۲) متولدین ثبت شده در سالهای بعد از انقلاب
۵۳	جدول (۵-۲) میزان باروری کل در میان دوره‌ها
۱۱۵	جدول (۱-۴) توزیع فراوانی برحسب سن پاسخگو
۱۱۶	جدول (۲-۴) توزیع فراوانی برحسب مدت زمان ازدواج
۱۱۷	جدول (۳-۴) توزیع فراوانی برحسب سن ازدواج
۱۱۸	جدول (۴-۴) توزیع فراوانی برحسب تحصیلات رسمی
۱۱۸	جدول (۵-۴) توزیع فراوانی بر حسب وضع اشتغال پاسخگو
۱۱۹	جدول (۶-۴) توزیع فراوانی بر حسب پس انداز و در آمد ماهیانه
۱۱۹	جدول (۷-۴) توزیع فراوانی بر حسب وضع مسکن
۱۲۰	جدول (۸-۴) توزیع فراوانی بر حسب محل تولد
۱۲۰	جدول (۹-۴) توزیع فراوانی بر حسب وضعیت مالی
۱۲۰	جدول (۱۰-۴) توزیع فراوانی بر حسب تفاوت سنی پاسخگو با همسر
۱۲۱	جدول (۱۱-۴) توزیع فراوانی برحسب سن مناسب ازدواج
۱۲۱	جدول (۱۲-۴) توزیع فراوانی بر حسب نقش پاسخگویان در تصمیم گیری
۱۲۲	جدول (۱۳-۴) توزیع فراوانی بر حسب صاحب فرزند، آشنایی با وسایل
۱۲۳	جدول (۱۴-۴) توزیع فراوانی برحسب مدت بچه دار شدن پس از ازدواج

- جدول (۴-۱۵) توزیع فراوانی برحسب سن اولین و آخرین فرزند ۱۲۳
- جدول (۴-۱۶) توزیع فراوانی بر حسب جمع کل حاملگی ۱۲۴
- جدول (۴-۱۷) توزیع فراوانی بر حسب جمع حاملگی که منجر به دلایلی باشد ۱۲۴
- جدول (۴-۱۸) توزیع فراوانی بر حسب جنسیت و تعداد فرزندان دلخواه ۱۲۵
- جدول (۴-۱۹) توزیع فراوانی بر حسب برنامه های تنظیم خانواده ۱۲۶
- جدول (۴-۲۰) توزیع فراوانی بر حسب دسترسی به وسایل جلوگیری ۱۲۶
- جدول (۴-۲۱) توزیع فراوانی بر حسب روشهای جلوگیری ۱۲۷
- جدول (۴-۲۲) توزیع فراوانی بر حسب اولین تصمیم جلوگیری از حاملگی ۱۲۷
- جدول (۴-۲۳) توزیع فراوانی بر حسب تهیه وسایل جلوگیری از باروری ۱۲۸
- جدول (۴-۲۴) توزیع فراوانی بر حسب هزینه مالی وسایل جلوگیری از بارداری ۱۲۸
- جدول (۴-۲۵) توزیع فراوانی بر حسب تاثیر عوامل اقتصادی بر تعداد فرزندان ۱۲۹
- جدول (۴-۲۶) توزیع فراوانی بر حسب موافق داشتن فرزند دیگر ۱۲۹
- جدول (۴-۲۷) جدول توافقی فرضیه یکم بر حسب تحصیلات زوجین و میزان باروری .. ۱۳۰
- جدول (۴-۲۸) جدول کای اسکوئر فرضیه یکم ۱۳۱
- جدول (۴-۲۹) شدت وابستگی فرضیه یکم ۱۳۱
- جدول (۴-۳۰) جدول توافقی فرضیه دوم بر حسب اشتغال زن و تعداد فرزندان ۱۳۲
- جدول (۴-۳۱) آزمون کای اسکوئر فرضیه دوم ۱۳۲
- جدول (۴-۳۲) شدت وابستگی فرضیه دوم ۱۳۳
- جدول (۴-۳۳) ضریب همبستگی فرضیه سوم ۱۳۴
- جدول (۴-۳۴) جدول توافقی فرضیه چهارم بر حسب استفاده از وسایل جلوگیری ۱۳۴
- جدول (۴-۳۵) آزمون کای اسکوئر فرضیه چهارم ۱۳۵
- جدول (۴-۳۶) ضریب همبستگی فرضیه پنجم ۱۳۵
- جدول (۴-۳۷) جدول توصیفی فرضیه ششم ۱۳۶
- جدول (۴-۳۸) جدول کای اسکوئر فرضیه ششم ۱۳۶

پیشگفتار

باروری به عنوان یکی از مهم ترین عوامل تاثیر گذار بر میزان جمعیت هر کشوری، حائز اهمیت فراوانی می باشد. این متغیر در هر جامعه ای بسته به شرایط اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی حاکم بر جامعه از عوامل خاصی تاثیر می پذیرد. موضوع این پژوهش بررسی عوامل اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی موثر بر میزان باروری زنان همسر دار ۴۹-۱۵ ساله شهرستان مسجد سلیمان است. هدف اصلی از انجام این تحقیق آن است که تاثیر عواملی از قبیل عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی بر میزان باروری زنان همسر دار ۴۹-۱۵ ساله شهرستان مسجد سلیمان را مورد بررسی و مقایسه قرار دهیم. در این پژوهش ابتدا مطالعات انجام شده در داخل و خارج مورد مطالعه قرار گرفت و سپس نظریات و دیدگاه های موجود پیرامون میزان باروری بیان گردید. متغیرهای مستقل فرضیات تحقیق عبارتند از: تحصیلات زوجین، اشتغال زن، در آمد خانواده، استفاده از وسایل، طول دوره زناشویی، برنامه های تنظیم خانواده و متغیر وابسته میزان باروری می باشد.

روش پیمایشی و تکنیک مورد استفاده برای جمع آوری اطلاعات پرسشنامه است. حجم نمونه شامل ۲۸۵ نفر از جامعه آماری زنان همسر دار (۴۹-۱۵) ساله تعیین گردید که از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شد. داده ها پس از پردازش به وسیله نرم افزار SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل گردید. یافته های مطالعه نشان داده است که بین تحصیلات، اشتغال زن، طول دوره زناشویی با میزان باروری رابطه معنا داری وجود دارد. و بین متغیرهای درآمد خانواده، استفاده از وسایل، برنامه های تنظیم خانواده با میزان باروری رابطه معنا داری وجود ندارد.

مقدمه

عواملی که بر زندگی فرد و شرایط اجتماعی و اقتصادی و بهداشتی او تاثیر می‌گذارد، در پیش بینی وضعیت جمعیت در آینده بسیار موثر خواهند بود. در جمعیت‌شناسی ساختار سنی و جنسی جمعیت و تغییر و تحولات جمعیتی و تاثیر آن بر تعداد جمعیت بسیار مهم است. و عواملی مانند میزان باروری، مرگ و میر و مهاجرت، نقش بسزایی داشته‌اند. طی یک دوره یکصد و بیست و سه ساله (از سال ۱۸۰۴ تا ۱۹۲۷) جمعیت کره زمین یک میلیارد نفر افزایش یافت و از یک میلیارد نفر در سال ۱۸۰۴ به دو میلیارد نفر در سال ۱۹۲۷ رسید، با گذشت زمان، مدت لازم برای دو برابر شدن جمعیت تقلیل یافت به طوری که تنها در فاصله ۱۰۰ ساله یعنی از (سال ۱۹۲۷ تا ۱۹۶۰) جمعیت کره زمین یک میلیارد نفر دیگر افزایش یافت و به سه میلیارد نفر در سال ۱۹۶۰ رسید. پس از آن و در مدت زمانی کمتر از چهل سال (حدود سی و نه سال) یعنی از سال ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۹ جمعیت جهان سه میلیارد دیگر افزایش یافت و به حدود شش میلیارد نفر در سال ۱۹۹۹ رسید. هم‌اکنون جمعیت جهان در حدود ۶۲۱۵ میلیون نفر و پیش بینی میشود که در سال ۲۰۱۲ به ۷ میلیارد نفر برسد. چرا که به طور دقیق امروزه در مقیاس جهانی در هر ثانیه بیش از ۴ نفر (حدود ۴/۲) نفر و در هر دقیقه بیش از ۲۵۰ نفر (حدود ۲۵۰/۳) و در هر ساعت حدود ۱۵۰۱۹ نفر و روزانه حدود ۳۶۰۴۷۰ نفر در جهان متولد می‌شوند. و در مقابل شمار افرادی که در هر ثانیه، دقیقه و ساعت و روزانه فوت می‌کنند به ترتیب ۱/۷، ۱۰۵، ۶۲۷۹، ۱۵۰۶۸۸ نفر می‌باشد به این ترتیب کره زمین هر روز پذیرای جمعیت افزوده‌ای بالغ بر ۲۰۹۷۸۲ نفر است. بر این اساس سالانه ۷۶۵۷۰۴۳۰ نفر و به عبارتی هر سیزده سال یک بار یک میلیارد نفر به جمعیت کره زمین افزوده می‌شود. (حسینی، ۱۳۸۳: ۵). با در نظر گرفتن مطالب فوق می‌توان آشکارا در یافت که یکی از مشکلات تمام کشورهای جهان و به ویژه کشورهای در حال توسعه رشد

بیش از حد جمعیت است. جمعیت زیاد که روز گاری از مولفه‌های مهم قدرت به شمار می‌رفت امروزه به معضلی تبدیل شده است که تمام کشورها به دنبال راه حلی برای آن برآمده‌اند، برای کشورهای توسعه نیافته، موضوع جمعیت و توسعه موضوعی حیاتی است چرا که اگر رشد جمعیت، مانع پیشرفت اقتصادی و توسعه اجتماعی شود، سرمایه‌گذاری‌ها جهت پروژه‌های توسعه بدون کاهش رشد جمعیت عبث خواهد بود. آگاهی یافتن از مسائل و عوامل جمعیتی و رابطه‌ی آنها با سایر عوامل و مسائل از نیازهای فزاینده‌ی جامعه جهانی است جمعیت و مسائل مربوط به آن آنقدر گسترده است که مطالعه همگی آنها از عهده‌ی یک نفر خارج است. (لهسایی زاده، ۱۳۷۹: ۷) رشد جمعیت حاصل سه عامل مهم جمعیت شناختی است که خود این عوامل تحت تاثیر مولفه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... می‌باشد. این سه عامل جمعیت شناختی که از آنها به عنوان حرکات جمعیت یاد می‌شود عبارتند از مهاجرت، مرگ و میر و باروری که با پیشرفت‌های حاصله در تکنولوژی، پزشکی و بهداشت و در مان، حمل و نقل، میزان‌های مرگ و میر تا حد زیادی کاهش یافته است و از طرفی نقش مهاجرت هم تحت تاثیر محدودیت‌های اعمال شده بوسیله‌ی قوانین و سیاست‌های کشورها نسبت به گذشته کاهش یافته است و تنها باروری به عنوان یکی از مولفه‌ها و اجزای اصلی رشد جمعیت به حساب می‌آید و موضوعی است که همواره ذهن پژوهشگران را به خود مشغول داشته و تحقیقات زیادی در زمینه‌های شناخت عوامل موثر بر آن صورت گرفته است برای همین برآن شدیم تا پاره‌ای از عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر باروری را در شهرستان مسجد سلیمان مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم. این پژوهش دارای پنج فصل می‌باشد که فصل اول کلیات تحقیق، در مورد بیان مسئله، علت انتخاب موضوع، اهمیت و ضرورت موضوع، اهداف تحقیق و غیره فصل دوم، ادبیات تحقیق در مورد سابقه بررسی موضوعات جمعیتی، سیر رشد جمعیت ایران، باروری در ایران، آینده‌نگری روند باروری، عوامل موثر بر باروری و غیره در فصل سوم چارچوب نظری تحقیق، در مورد نظریه‌ها و الگوی کلاسیک در رابطه با جمعیت، نظریه اقتصادی تبیین باروری، نظریه اجتماعی و فرهنگی باروری، نظریه اقتصادی باروری، نظریه اجتماعی باروری، فصل چهارم روش شناسی و یافته‌ها، در مورد روش شناسی تحقیق، جامعه آماری، حجم نمونه، نتایج توصیفی یافته‌ها، نتایج استنباطی یافته‌ها در فصل پنجم نتیجه‌گیری

وارائه پیشنهادها و محدودیتهای تحقیق آمده است .

کلیات تحقیق

- ۱-۱ بیان مسئله
- ۲-۱ علت انتخاب موضوع
- ۳-۱ اهمیت و ضرورت موضوع
- ۱-۳-۱ اهمیت نظری موضوع
- ۲-۳-۱ اهمیت کاربردی موضوع
- ۳-۳-۱ اهمیت مکان مورد تحقیق
- ۴-۱ اهداف تحقیق
- ۱-۴-۱ اهداف کلی
- ۲-۴-۱ اهداف جزئی
- ۵-۱ فرضیات تحقیق
- ۶-۱ مدل تحقیق
- ۷-۱ متغیر های پژوهش
- ۱-۷-۱ متغیر های مستقل
- ۲-۷-۱ متغیر های وابسته
- ۸-۱ پیشینه موضوع
- ۱-۸-۱ تحقیقات خارجی
- ۲-۸-۱ تحقیقات داخلی
- ۹-۱ نقد مطالعات پیشین

۱-۱ بیان مسئله:

هنگامی که در کشوری باروری در سطح بالا تری قرار داشته باشد افزایش جمعیت را در پی خواهد داشت که این رشد جمعیت در این شرایط باعث می‌شود که منابع طبیعی و انسانی به صورت بی‌رویه‌ای مورد بهره‌برداری قرار گیرد، درآمد سرانه کشور و خانوارها کاهش یابد، نابرابری‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی افزایش یابد. تمام یا بخش متناهی از بودجه دولت صرف تامین حداقلی از خدمات گردد، هزینه‌ی غذا، بهداشت، آموزش و پرورش، درمان و مسکن بالا رود، نرخ بی‌کاری غیر قابل تحمل و کلیه اقدامات مربوط به برنامه ریزی خنثی گردد. در این موقعیت است که تدوین سیاست جمعیتی و اجرای برنامه‌های تنظیم خانواده ضرورت پیدا می‌کند.

بررسی ساختارها و تحولات خانواده هم چنین تغییرات و روابط متقابل بین عوامل جمعیتی خانواده در جامعه و نیز عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی موضوعی است که همیشه ذهن اندیشمندان و صاحب نظران مسائل اقتصادی و اجتماعی جامعه را به خود معطوف داشته است، تغییرات خانواده هادر جامعه کلان کشوری یکی از عوامل اصلی موثر در امر برنامه ریزی‌ها در مدل‌های توسعه می‌باشد. چنانچه نتوان بین رشد در محورهای مختلف اقتصادی، اجتماعی جامعه و تغییرات جمعیتی خانواده‌ها و هم چنین تصمیم‌گیری در باره‌ی رکن اساسی آن یعنی فرزندآوری تعادل و تناسب منطقی و لازم برقرار نمود برنامه‌ها و مدل‌های توسعه پیش‌بینی شده برای جامعه ناکارآمد خواهد بود. رشد جمعیت را نمی‌توان مثل ماشین هر زمان بخواهیم خاموش و روشن نماییم و کنترل نماییم بلکه باید مجموعه شرایطی ایجاد شود که مردم آزادانه و شخصاً ترجیح دهند که فرزند کمتری

داشته باشند. امروزه در کل برنامه ریزی‌ها تعدادی خاص از عوامل اجتماعی و اقتصادی مد نظر قرار می‌گیرد، اما تنها عاملی که در همه ی برنامه ریزی‌های توسعه به شکل عامل تولید کننده، مصرف کننده یا هر دو مورد آن، نمایان است عامل جمعیت می‌باشد. در این راستا با اهمیت ترین جنبه ی تاثیر گذار، حرکات جمعیت است که از عوامل مهم زاد و ولد، مهاجرت و مرگ و میر تاثیر می‌پذیرد. (هریسون، ۱۳۷۰: ۱۳۸).

در این میان زاد و ولد یکی از دو پدیده طبیعی جمعیت و(شاید) عامل منحصر به فرد افزایش آن در مقیاس جهانی است (زنجان، ۱۳۷۷: ۹) این پدیده در جمعیت شناسی با عنوان باروری مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد. باروری از آن لحاظ حائز اهمیت است که هر گونه تغییر بنیادی ساخت جمعیت را باید در تغییرات سطح باروری جستجو کرده کاهش مستمر آن موجبات سالخوردگی جمعیت را فراهم می‌سازد و افزایش آن برعکس به " جوانی جمعیت" منجر می‌شود. اولی کاهش مستمر رشد جمعیت و دومی افزایش مداوم آن را تا رسیدن به سطوح معین بر می‌انگیزد. (زنجان، ۱۳۸۰: ۳۴) فرزند آوری عامل منحصر به فرد برای افزایش و تغییرات جمعیت خانواده در سطح کلان، منطقه ای، ملی و حتی جامعه جهانی می‌باشد. بنابراین شناخت عوامل موثر بر فرزند آوری به عنوان یکی از نکته‌های اصلی رشد طبیعی، تغییر اندازه ی خانواده و همچنین تاثیر آن بر کشور، استان و شهرستان می‌تواند نقش موثری در اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌های مناسب کنترل موالید داشته باشد. در این تحقیق سعی می‌گردد که، عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که بر میزان باروری تاثیر دارند مورد مطالعه قرار گیرند. در این جا ابتدا با مطالعه کتب و مقاله‌ها و تحقیق‌هایی که در این زمینه نگاشته شده به بررسی کتابخانه ای این مساله پرداخته و سپس جامعه آماری و زنان همسر دار ۴۹-۱۵ ساله ی شهرستان مسجد سلیمان از استان خوزستان به عنوان جامعه مورد مطالعه انتخاب شده تا با بررسی آن مشخص گردد چه عواملی بر باروری زنان این شهرستان و این قشر تاثیر گذار بوده است و آیا بین این عوامل و باروری رابطه وجود دارد؟ و چنانچه رابطه ای وجود دارد میزان و نوع همبستگی آن اعم از مثبت یا منفی مشخص شود.

۲-۱ علت انتخاب موضوع

کشور ما ایران از جمله کشورهایی است که رشد جمعیت بالایی دارد، در مقطع کنونی که در جهت رسیدن به توسعه اقتصادی و اجتماعی گام برمیداریم.

توجه به مسئله ی جمعیت و کنترل رشد بی رویه آن از حساسیت ویژه ای بر خوردار است هر نوع برنامه ریزی در امر کنترل جمعیت مستلزم توجه به باروری و شناخت علل و عوامل موثر بر آن است. در این تحقیق برآنیم که عوامل تاثیر گذار بر باروری را شنا سایی کرده و میزان تأثیر آنها را در کاهش یا افزایش باروری مورد مطالعه قرار دهیم. بدیهی است که یکی از دلایل انتخاب چنین موضوعی این است که در امر کنترل رشد جمعیت و برنامه ریزی های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی متناسب با آن استفاده نمود. همچنین این مطالعه می تواند راهگشای پژوهشگران و محققانی باشد که به بررسی مطالعات جمعیتی به خصوص باروری علاقمند هستند و انتخاب شهرستان مسجد سلیمان از توابع استان خوزستان به عنوان جامعه آماری به دلایل ذیل بوده است:

۱. شناخت نسبی منطقه مورد نظر و دسترسی ساده و سریع به آن.
۲. محدودیت امکانات برای بررسی در سطح وسیع تر.
۳. تاکنون هیچ مطالعه ای در مورد باروری زنان در این شهرستان صورت نگرفته است.
۴. آشنایی با آداب و رسوم مردم این منطقه.

۳-۱ اهمیت و ضرورت موضوع

اهمیت اساسی این تحقیق به لحاظ پرداختن به مساله باروری و تعیین رابطه ی آن با متغیرهای جمعیتی، اقتصادی، فرهنگی آشکار می گردد.

رشد بی رویه جمعیت در جهان و مخصوصا در کشورهای در حال توسعه به عنوان یک عامل باز دارنده از توسعه مطرح می باشد که در چند دهه ی اخیر توجه بیشتری

از جانب صاحب‌نظران و دانشمندان را به خود جلب نموده است. افزایش جمعیت به طور مستقیم بر وضعیت جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی تاثیر می‌گذارد و سبب ایجاد بحرانهایی در بخش‌های مختلف می‌شود که از آن جمله می‌توان به بحران مسکن، بیکاری و کمبود فضای آموزشی، کمبود امکانات بهداشتی و درمان، کاهش منابع آب و از بین رفتن جنگل‌ها و مراتع، کاهش درآمد سرانه و... اشاره کرد.

از طرف دیگر جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی بر افزایش و کاهش جمعیت تاثیر می‌گذارد به این ترتیب ارتباط متقابل بین عوامل جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی ورشد جمعیت وجود دارد. رشد جمعیت سه عامل مهم جمعیت شناختی است که تحت عنوان حرکات جمعیت مورد بررسی می‌شود. مهاجرت، مرگ و میر و باروری باروری مهم ترین مولفه ی رشد جمعیت است و باعث افزایش جمعیت شده زیرا با پیشرفت‌های بهداشتی و درمان و تکنولوژی حمل و نقل، میزان‌های مرگ میر کاهش یافته و گریزی از آن نیست. آگاهی از افزایش سریع جمعیت به عنوان نوعی خطر جهانی یکی از مشغله‌های فکری عمده بشر نیمه دوم قرن بیستم شاخته شد. وعلیرغم مباحث مفصلی که در باره دامنه و واقعیت خطر افزایش جمعیت به عمل آمده علیرغم جبهه گیری‌های عقیدتی که در مورد راه و روش مواجهه با این خطر بروز کرده، لزوم جلو گیری از افزایش جمعیت به عنوان یک اصل عمده از طرف اکثریت ملت‌های جهان مورد قبول قرار گرفته است. البته در همه ی نقاط دنیا یک تفاهم کلی در مورد تحدید موالید وجود ندارد. در بعضی ممالک جلوگیری از رشد جمعیت را به عنوان بخشی از برنامه کلی تلقی کرد و برنامه خاصی را با هدف کاهش نرخ زاد و ولد به مرحله اجرا گذاشته اند (کیوان، ۱۳۴۹: ۷). و به خاطر اثرات سوئی که افزایش جمعیت یا حتی در مواردی کاهش جمعیت بر جامعه و کره مسکون بر جای گذارد، ضروری می‌نماید جهت شناخت عوامل موثر در آن مطالعات بیشتر و دقیق تری انجام گیرد.

از دیدگاه دیگر طبیعی به نظر میرسد که شناسایی و تجزیه و تحلیل اثرات شاخص‌های موصوف می‌تواند راهنمایی بر تعیین سیاست‌های جمعیتی و اصول برنامه ریزی سیستماتیک مطلوب، در راستای بهروزی جمعیت و حل مساله جمعیتی به شمار آمده و در ارتباط تنگاتنگ و همگرا با سیاست‌های توسعه ای عمل نماید.

پس از کنفرانس جهانی جمعیت که در بخارست تشکیل شد، بیشتر کشورهای در حال توسعه، سیاست‌ها و روش‌های طرح ریزی شده ای برای جلوگیری از بارداری، تهیه وسایل و روش‌های جلوگیری از بار داری و امکان دسترسی بیشتر به آن در غالب برنامه ریزی ملی تنظیم خانواده را پذیرفته و به کار گرفته اند. استفاده از وسایل جلوگیری از حاملگی اگر چه در تمام دنیا به طور مداوم رو به افزایش است، اما هنوز استفاده از آن به طور عموم در میان خانواده‌ها رایج نشده است (غفاری، ۱۳۷۹: ۱۲)

در جمهوری اسلامی ایران، نیز تا سال‌های قبل از انقلاب بر طبق سیاست‌های سازمان بهداشت جهانی در زمینه‌های کنترل جمعیت در کشورهای جهان سوم، بر نامه ی تنظیم خانواده (بر اساس ۲ فرزند در کشور به اجرا در آمد. پس از انقلاب با توجه به دیدگاه‌های منفی که در مورد برنامه‌ها و طرح‌های رژیم گذشته وجود داشت برنامه ی کنترل جمعیت و تنظیم خانواده به طور موقت منتفی ساخته شده در طول کمتر ۱۰ سال (۶۸-۱۳۵۹) رشد جمعیت به مرحله ی خطر آفرینی رسید. با پایان گرفتن جنگ تحمیلی در سال ۱۳۶۸ و با توجه به اینکه جمعیت کشور در زمان اندکی به میزان ۲ برابر افزایش یافته بود سیاست‌هایی برای کنترل جمعیت و تنظیم خانواده از سوی سازمانها و وزارتخانه‌های مربوط به مرحله ی اجرا گذاشته شد. (جوزان، ۱۳۷۷: ۱۰).

رشد جمعیت تابعی از میزان مرگ و میر است (بدون احتساب مهاجرت) آنچه در سال‌های اخیر باعث رشد سریع جمعیت در کشورهای در حال توسعه شده است شکاف بین میزان‌های موالید و مرگ و میر می‌باشد. نقش باروری به عنوان مهمترین پدیده تعیین کننده نوسانات جمعیت کسب شده است که مطالعات مربوط به آن نسبت به سایر پدیده‌های جمعیتی از اهمیت فراوانی برخوردار می‌باشد. و بررسی عوامل مختلف اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی موثر بر آن سهم بزرگی از پژوهش‌های جمعیتی را به خود اختصاص داده است. مطالعات مختلف مویید این واقعیت است که میزان باروری در ارتباط با عوامل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی است.

از این رو شناخت دقیق این عوامل ضروری است و پس از پذیرش برنامه‌های کنترل

جمعیت و تحدید موالید از سوی دولت به دنبال راهکارهایی بود که به بهترین شکل دستیابی به اهداف تنظیم خانواده و کنترل جمعیت را ممکن می‌سازد. از طرف دیگر باید توجه داشت که صرف اعمال سیاست‌های خانواده راهگشای نیل به موفقیت کاهش موالید نبوده بلکه توسعه امکانات زیر ساختی و ارتقای شاخص توسعه انسانی از جمله با سواد، آگاهی اجتماعی، بهداشت، درمان، آموزش زنان و نقش بسیار زیادی در این میان دارند. بنا براین نباید لحظه ای از اعمال سیاست‌های مهار رشد طبیعی جمعیت کشور غافل ماند که این امر مستلزم شناخت و آگاهی از روند تحولات باروری در کشور و عامل موثر بر آن است. عدم برنامه ریزی در زمینه ی کنترل رشد بی رویه جمعیت و عدم توجه به عوامل موثر بر آن می‌تواند مشکلات فراوانی را برای جامعه پدید آورد.

۱-۳-۱ اهمیت نظری موضوع :

به دلیل اهمیت بسیار زیاد باروری، در کشورهای مختلف و از جمله کشور ما تحقیقاتی زیادی به عمل آمده، تا عواملی که میتواند در افزایش یا کاهش باروری موثر واقع شود را شناسائی نمایند. این تحقیق ضمن آن که می‌تواند تحقیقات پیشین را در این زمینه مورد ارزیابی قرار دهد. قصد دارد با شناخت عوامل موثر بر باروری درمسجد سلیمان به برنامه ریزان و مسئولین کمک نماید تا به شکل علمی با این معضل ملی برخوردار نموده و راه حل هائی ارائه نماید تا بهتر به حل و فصل موضوع بپردازند. ضمناً با گردآوری اطلاعات و آمار منطقه مسجد سلیمان به غنای ادبیات اینگونه مطالعات افزوده شود.

۱-۳-۲ اهمیت کاربردی موضوع :

۱- با شناخت عواملی که با باروری در ارتباط هستند، می‌توان از آنها به عنوان یک سیاست جهت تاثیر گذاردن بر روی باروری استفاده کرد.

چرا که افزایش بی رویه جمعیت ایران به خصوص در سال‌های پس از انقلاب باعث بروز مشکلات مهمی در زمینه تامین غذا، اشتغال، مسکن، بهداشت و آموزش گردید. و این روند

در صورت عدم کنترل باروری هم چنان ادامه خواهد داشت.

۲- از آنجا که هنوز در روستاها و شهرهایی که بافت روستایی دارند، زنان به طور کلی تحت تاثیر نقش‌هایی سنتی تحمیلی قرار داشته، و تقریباً می‌توان گفت که به غیر از آنچه که در چار چوب خانواده و از طرفی مردان تعیین می‌شود وظیفه دیگری ندارند.

در این زمینه مهمترین وظیفه آنها به دنیا آوردن و پرورش فرزندان می‌باشد. بنا بر این برای تغییر این الگوهای باروری تحول در باورها و ارزش‌های فرهنگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. در چنین جوامعی داشتن فرزند زیاد و بویژه پسر یک ارزش تلقی می‌گردد و از طرف دیگر اعتقاد به قضا و قدر و تقدیر گرایی که بر نگرش آنها حاکم است تولد فرزند را یک تقدیر میدانند هم چنین در این جوامع مهم‌ترین کار کرد ازدواج، فرزند آوری قلمداد می‌گردد. بنا بر این توجه به نقشی و تاثیر موارد فوق بر باروری حائز اهمیت فراوان بوده و صرفاً با تبلیغات و در اختیار قرار دادن ابزارهای جلوگیری بدون توجه به ساخت فرهنگی و اجتماعی نمی‌توان به تاثیر دراز مدت آن امیدوار بود چرا که این امر مستلزم بررسی و شناخت دقیق شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه مورد نظر می‌باشد.

۱-۳-۳ اهمیت مکان مورد تحقیق:

۱- در شهرستان مسجد سلیمان تا کنون هیچ گونه تحقیقی در رابطه با باروری به عمل نیامده است.

۲- با توجه به عوامل ناشی پس از جنگ از جمله مهاجرت مردم به شهرها و استان‌های دیگر و تداخل فرهنگ‌های مختلف با فرهنگ اصلی مردم مسجد سلیمان و به تبعیت، میزان تأثیر این پدیده در باروری زنان این شهرستان، این نوع تحقیقات حائز اهمیت است.

۳- از نتایج این تحقیق می‌توان در برنامه ریزی‌های درون شهری مسجد سلیمان استفاده نمود.

۴- به دلیل خصوصیات مشترک اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، نتایج این

تحقیق می‌تواند به مناطق دیگری که از موقعیت مشابهی بر خوردار هستند تعمیم داده شود.

۵- از آنجایی که محقق متولد این شهرستان می‌باشد مکان و موضوع تحقیق به دلایل زیر دارای اهمیت می‌باشد:

الف) آشنایی با حوزه تحقیق

ب) استفاده از همکاری آشنایان به خصوص برای تکمیل پرسشنامه بعد از آموزش لازم

ج) خدمتی هر چند اندک به مردم زاد گاه خود

۱-۴ اهداف تحقیق

۱-۴-۱ اهداف کلی تحقیق

هدف کلی این تحقیق و پژوهش، شناخت عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر فرزند آوری در شهرستان مسجد سلیمان

۱-۴-۲ اهداف جزئی :

۱- شناخت رابطه بین تحصیلات زوجین و میزان باروری

۲- شناخت رابطه بین طول دوره زناشویی و میزان باروری

۳- شناخت رابطه بین اشتغال زن و تعداد فرزندان

۴- شناخت رابطه بین در آمد خانواده و میزان باروری

۵- شناخت رابطه بین استفاده از وسایل جلوگیری و میزان باروری

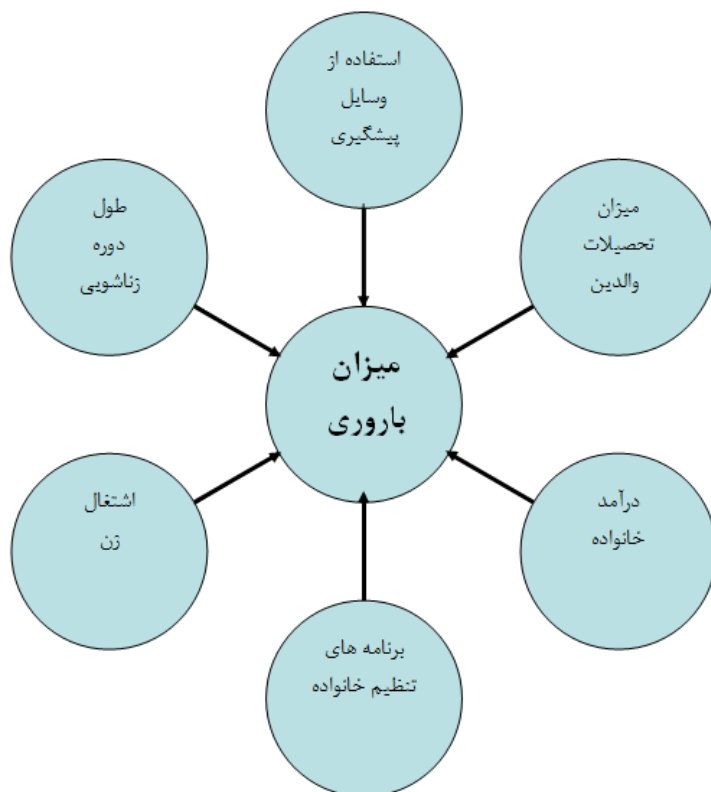
۶- شناخت رابطه بین افراد نسبت به برنامه‌های تنظیم خانواده و میزان باروری

۱-۵ فرضیات تحقیق:

۱. به نظر می‌رسد بین تحصیلات زوجین و میزان باروری رابطه وجود دارد.
۲. به نظر می‌رسد بین اشتغال زن به فعالیت‌های خارج از خانه و تعداد فرزندان رابطه وجود دارد.
۳. به نظر می‌رسد بین درآمد خانواده و میزان باروری رابطه وجود دارد.
۴. به نظر می‌رسد بین استفاده از وسایل جلوگیری از بارداری و میزان باروری رابطه وجود دارد.
۵. به نظر می‌رسد بین طول دوره زناشویی و باروری رابطه وجود دارد.
۶. به نظر می‌رسد نظر افراد نسبت به برنامه‌های تنظیم خانواده همسان است.

۱-۶ مدل تحقیق

مدل تحقیق را می‌توان به صورت زیر نمایش داد.

۷-۱ متغیرهای پژوهش

۱-۷-۱ متغیرهای مستقل:

۱- ازدواج:

رابطه جنسی بین دو نفر که از نظر اجتماعی پسندیده است. ازدواج تقریباً همیشه شامل دو نفر از جنس مخالف یکدیگر است، ازدواج معمولاً اساس خانواده ی فرزند زایی را تشکیل می‌دهد. بسیاری از جوامع ازدواج چند همسری را مجاز می‌شمارند که در آن فرد

می‌تواند در عین حال چندین همسر داشته باشد (امانی، ۱۳۷۷: ۴۵).

۲- باروری^۱:

متوسط تعداد کودکان زنده متولد شده ای که زنان واقع در سن فرزندآوری در جامعه معینی به دنیا می‌آورند. باروری باید از توان زایش متمایز شود، که به تعداد بالقوه مولیدی که زنان در جامعه معینی می‌توانند داشته باشند اطلاق می‌شود. باروری همیشه بسیار کمتر از توان زایش است. (کتابی، ۱۳۷۹: ۳۲).

۳- توان زایش^۲:

تعداد کودکانی که از نظر زیستی یک زن می‌تواند به وجود آورد. (رضایی، ۱۳۸۶: ۱۳).

۴- شغل:

هر فعالیت فکری یا بدنی که قانوناً مجاز و فرد در قبال آن مزد دریافت کند. (جوزان، ۱۳۸۶: ۱۶).

۵- سن:

منظور از سن تعداد سال‌هایی است که از تولد فرد گذشته است. مثلاً منظور از گروه‌های سنی ۹-۵ ساله کسانی هستند که حداقل در تاریخ سرشماری (و در این تحقیق در زمان مصاحبه) ۵ سال کامل را پشت سر گذاشته و در آستانه ۶ سالگی است و حداکثر ۹ سال و ۳۶۴ روز از عمر آنان سپری شده کلیه کسانی که بین این دو حد سنی قرار می‌گیرند در این گروه آورده می‌شوند. (امانی، ۱۳۶۸: ۱۱۴).

1. fertility

2. Fecundity

۶- محل تولد:

منظور از محل تولد محلی است که در زمان تولد فرد اقامتگاه معمولی مادر بوده است .
(جوزان، ۱۳۸۶: ۱۶).

۷- سنین باروری :

تمام سنین که زن عادت ماهیانه برایش وجود دارد و در صورت داشتن شوهر می تواند حامله شود. (تقوی، ۱۳۷۷: ۳۲).

۸- فرآیند انتقال جمعیت:

تبیینی از دگرگونی جمعیت سنی برای اینکه با رسیدن به سطح معینی از پیشرفت اقتصادی نسبت ثابتی از موالید به مرگ و میر به دست می آید. بنا براین مفهوم، در جوامع ما قبل صنعتی بین میزان موالید و مرگ و میر کم و بیش توازن برقرار است، زیرا افزایش جمعیت با فقدان جمعیت با فقدان منابع غذایی در دسترسی و بیماری یا جنگ مهار می شود. در جوامع امروزی تعادل جمعیت از آن روی برقرار می شود که خانواده ها به واسطه انگیزه های اقتصادی تعداد را محدود می کنند. (کلانتری، ۱۳۷۳: ۵۷).

۹- تعداد حاملگی :

منظور تعداد دفعاتی است که زن باردار شده است. اعم از اینکه فرزند زنده یا مرده به دنیا آمده یا سقط شده است. (شیخی، ۱۳۷۷: ۲۹).

۱۰- میزان درآمد:

مقدار پول دریافتی ماهیانه در ازای ارائه خدمات است عین رقم درآمد ماهیانه مورد نظر است. (ولی زاده، ۱۳۸۷: ۷).

۱۱- وضعیت تحصیلی:

بیانگر میزان تحصیلات پاسخگو در امر تحصیل است به عبارت دیگر میزان سواد فرد مورد نظر است که یکی از طبقات بی سواد، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، دیپلم فوق دیپلم، لیسانس و بالا تر جای می گیرد. (رضایی گماری، ۱۳۸۷: ۳۵).

۱۲- اصطلاح "تنظیم خانواده" یا "برنامه ریزی برای خانواده":

سیاست تنظیم خانواده به مجموعه تدابیری اطلاق می شود که با استفاده از روش ها و شیوه های مختلف، به خانواده ها اجازه و امکان می دهد تعداد اولادی را که مایلند، داشته باشند. تنظیم خانواده عملی است ارادی و آگاهانه که الف) در سطح خانواده^۱ هدفش ایجاد توازن میان امکانات اقتصادی و تعداد اولاد است.

ب) در سطح جامعه^۲، منظور ایجاد تعادل میان جمعیت و تولید انجام می گیرد (تقوی: ۱۳۷۸: ۲۶).

۱۳- ابزار و وسائل جلوگیری از حاملگی:

شامل تمام روش ها ابزارهای گوناگون طبیعی و غیر طبیعی است که موجب کنترل باروری می گردد. که شامل روش طبیعی، دوره اطمینان، قرص، آی یو دی، کاندوم، وازکتوم، توبکتو می تزریق و.... می گردد. (جوزان، ۱۳۸۶: ۱۸).

1. Microlevel

2. Macro level

۱-۷-۲ متغیر های وابسته :

شاخص های زاد و ولد باروری :

$$100 \times \frac{\text{تعداد موالید زنده متولد شده در یکسال معین}}{\text{تعداد جمعیت میانه سال}} = \text{میزان موالید خام (CBR)}^1$$

$$100 \times \frac{\text{تعداد موالید زنده متولد شده در یکسال معین در یک منطقه}}{\text{تعداد جمعیت میانه سال آن منطقه}} = \text{میزان موالید کل}$$

$$100 \times \frac{\text{تعداد متولدین زنده در یک محل در طی سال}}{\text{تعداد جمعیت زنان بارور (۱۵ - ۴۹) در بین همان سال}} = \text{میزان باروری عمومی (GFR)}^2$$

$$100 \times \frac{\text{تعداد متولدین زنده در یک محل در طی سال}}{\text{جمعیت زنان متاهل (۱۵ - ۴۹) سال در میانه سال}} = \text{میزان باروری نکاحی (GMFR)}^3$$

$$100 \times \frac{\text{تعداد متولدین زنده یکسال متولد شده از زنان در هر گروه سنی}}{\text{جمعیت وسط سال زنان همان گروه سنی در همان سال}} = \text{میزان باروری ویژه سنی (ASFR)}^4$$

$$30 \times \text{میزان باروری عمومی TFR} = \text{میزان باروری کل (TFR)}^5$$

-
1. Grude Blirth Rate
 2. General Fertility Rate
 3. General Marital Fertily Rate
 4. Age Specific Fertility Rate
 5. Total Fetity Rate

۸-۱ پیشینه موضوع :

پیشینه تحقیق براین فرض استوار است که دانش خاصیت انباشتی دارد و ما از آنچه دیگران انجام داده اند می‌آموزیم و بر آن می‌افزاییم. تحقیق علمی فعالیتی نیست که در انزوا و با غفلت از یافته‌های دیگران انجام گیرد. (neuman , 1997: 89).

تحقیقات پیشین در زمینه موضوع مورد نظری می‌تواند منبع بارزشی در هدایت تحقیق و معرفی نظریه‌هایی برای آزمون و تفسیرهای احتمالی از مشاهدات باشند. (دواس، ۱۳۷۶: ۳۳).

بررسی پیشینه ی تحقیق معمولاً نقدی از دانش موجود درباره موضوع پژوهش است که اگر به درستی صورت گیرد، به بیان مسئله کمک می‌کند و یافته‌های تحقیق را به پژوهشهای قبلی متصل می‌سازد. در بررسی پیشینه ی موضوع این مقاصد عملی می‌شود: تعریف و تحدید مسئله، قراردادن یافته‌های تحقیق در چارچوب تحقیقات قبلی، اجتناب از دوباره کاری، انتخاب روش و اندازه گیری دقیق تر (سرمد، ۱۳۷۹: ۵۵)

در اینجا برای سهولت کار تحقیقات پیشین را به دو بخش خارجی و داخلی تقسیم می‌نمائیم.

۱-۸-۱ تحقیقات خارجی:

در تحقیقی که ان. پی. داس^۱ و ای. سی. پادیکسار^۲ در سال ۱۹۸۰، تحت عنوان مدلی برای مطالعه تعیین کننده‌های اجتماعی، فرهنگی باروری، گسترش مدل بنگارتس^۳ در مناطق روستایی جنوب گوجارات^۴ به منظور تحلیل تمایزات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی بر روی تعیین کننده‌های قریبه باروری انجام دادند و تاثیر سه تعیین کننده اصلی

1. N P.Das

2. A.C.Padhixar

3. EXPnsion of Bengarts modle

4. Gugarat